

Universitätsbibliothek Paderborn

Cvrsvs Theologici ...

Ea Brevitate Conscriptus, Qvam Tot Tantarvmqve Rervm Amplitudo Et
Varietas Patitvr ...

Quas Prima Pars Et Prima Secundæ Divi Thomæ Complectvntvr -
Qvæstiones Insvper Ad Mores & praxim spectantes, quæ peculiarem cum
Scholasticis habent connexionem, declarantur

Carleton, Thomas Compton

Leodii, 1659

Sect. V. De voluntario indirecto.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13718

SECTIO QUARTA.

Sitne liberum, an necessarium perfectius voluntarium.

I. NOTANDUM aliud esse querere de perfectione actus, aliud de perfectione voluntarii, seu de voluntario specificativè & reduplicativè sumpto; potest siquidem contingere, ut actus aliquis voluntarius sit alio perfectior, non tamen in ratione voluntarii formaliter & reduplicativè sumpti: sic namque in variis contingit, ubicatio enim, actio, aut unio supernaturales, licet sint entitativè perfectiores naturalibus, non tamen in ratione formali ubicationis, actionis, aut unionis; imò in hac ratione possunt esse imperfectiores, ut si unio exempli gratia supernaturalis esset solum partialis, sine dubio naturalis unio totalis esset illa perfectior in ratione unionis, & perfectius uniret.

II. Clarius hoc constat in actu supernaturali, quo cognosceretur aliqui, homo exempli gratia descriptivè, & actu naturali quo idem cognoscitur definitivè; licet enim prior actus perfectior foret entitativè, in ratione tamen definitionis esset imperfectior. Idem est de discursu virtuali in Deo, & formali in nobis, qui est perfectior in ratione discursus, licet in entitate sit infinitè illo imperfectior; & sic de aliis.

III. Mihi itaque probabilius videtur cum Patre Vasquez 1. 2. d. 23. cap. 3. Salas d. 1. num. 70. & aliis ex recentioribus; licet aliqui actus necessarii voluntarii sint perfectiores liberis, ut patet in ipso actu increato Dei, & amore necessario beatorum; in ratione tamen voluntarii perfectius esse voluntarium liberum, quam necessarium. Hoc sæpè docet S. Thomas, ut q. 21. art. 2. & lib. 1. contra Gen. cap. 82. & alibi. Idem docet S. Augustinus lib. 3. de libero arbitrio cap. 18. Peccatum, inquit, in tantum est peccatum, in quantum est voluntarium. Quare S. Thomas 1. p. q. 41. art. 2. ait, actus notionales in Deo non esse perfectè voluntarios. Imò ita plerumque loqui videtur Scriptura: ut, Voluntarie genuit nos, &c. hoc est liberè.

IV. Ratio est: nam ut rectè declarat Vasquez citatus cap. 4. juxta auctores communiter, & peculiariter juxta Aristotelem, & S. Thomam, nomine voluntarii intelligitur id, quod procedit quidem ab intrinseco cum cognitione, modo tamen operandi, qui est oppositus violento, ex ignorantione, aut modo inanimato, sed modus operandi cum libertate est hujusmodi, utpote per quem voluntas maxime propriè operatur ut voluntas. Deinde maxime recedit à modo operandi rerum inanimatarum, cum non solum procedat ex cognitione, sicut voluntarium necessarium, sed etiam cum indifferentià, seu ita ut pro arbitrio operantis potuerit non esse, & in hoc etiam differt ab operationibus rerum inanimatarum, quod non facit voluntarium necessarium, ergo liberum in pluribus differt à modo operandi inanimatarum, quam necessarium, & consequenter est perfectius in ratione voluntarii. Hac tamen controversia ut bene advertit Pater Arriaga hic, D. 8. sect. 3. num. 20. multum habet de modo loquendi.

V. Dices voluntarium definitur: id quod est à principio intrinseco cum cognitione finis, ergo id quod procedit ex perfectiore cognitione erit perfectius

voluntarium, sed talis est amor necessarius beatorum, procedens scilicet ex visione beatificà, & multò magis amor increatus Dei, increatam Dei scientiam supponens, ergo. Respondeo cognitionem tantum pertinere ad voluntarium in obliquo, præcipuum verò quod in eo spectatur est actus voluntatis: cum ergo volitio libera sit ab intrinseco, eo modo quo Aristoteles, S. Thomas, & auctores communiter in definitione voluntarii intendunt, nempe modo maxime opposito rebus inanimatis, erit perfectius voluntaria: unde non est perfectio maxima seu simpliciter simplex actum aliquem habere rationem perfectissimi voluntarii, licet actus ille sit aliunde perfectissimus. Imò argueret in Deo imperfectionem habere hujusmodi voluntarium in amore sui, sic enim posset ab hoc amore cessare, quod dici nullo modo potest.

Dices secundò: voluntarium necessarium, procedens ex perfectà cognitione, ita est voluntarium, ut non possit non esse voluntarium, ergo est perfectius libero. Nego consequentiam: nec enim ex eo quòd sit magis necessariò voluntarium, sequitur esse magis voluntarium: sicut licet certitudo actus scientiæ naturalis sit magis necessaria, seu necessariò elicità, quam certitudo actus fidei supernaturalis, cum hic sit omnino liber, certitudo nihilominus scientiæ naturalis non est perfectior certitudine fidei.

Concludo itaque, perfectissimum voluntarium materialiter seu in genere entis esse voluntarium necessarium, ad hoc enim sufficit, quod unum individuum voluntarii necessarii, amor nimirum Dei respectu sui, sit perfectissimum; in ratione tamen voluntarii formaliter & reduplicativè, seu quà voluntarii, perfectius est voluntarium liberum, ut totà hac sectione ostensum est.

SECTIO QUINTA.

De voluntario indirecto.

VOLUNTARIUM indirectum illud dicitur, quod est à voluntate, non ut ab agente, sed non agente, seu ut ab actu cessante: ubi etiam includitur effectus positivus, ad omissionem secutus, quatenus scilicet non est impeditus, sicque permixtus, quamvis non propriè causatus. De qua re fuse S. Thomas, 1. 2. q. 6. art. 3. & Thomista ibidem, Vasquez hic d. 24. cap. 2. Valentia hic Disp. 29. q. 1. p. 1. Suarez D. 1. sect. 5. Salas 1. sect. 4. Arriaga D. 8. sect. 5. & alii: ego rem quam possum paucissimis perstringam.

Quod ergo hic inquirimus est, utrum effectus positivus ad omissionem secutus sit voluntarius. Videt quis, exempli gratià, aliquem ex alto casurum nisi opem ferat: omittit is opem ferre, ex quo sequitur lapsus: quæritur utrum lapsus iste & mors hominis sint illi voluntaria. Variis potest res hæc modis contingere: quare ut clarius procedamus, suppono non esse præceptum nec obligationem effectum illum impediendi: si enim sit præceptum, perinde ei est, ac si positivè effectum illum causaret, & eodem modo illi imputatur ad culpam: quidquid sit utrum omittere subvenire extremè indigenti, ex quo fit ut moriatur, sit peccatum ejusdem speciei cum homicidio, quod negari passim solet, sed tantum dicitur esse peccatum simile homicidio. Ad quam rem S. Ambro-

semper est perfectius voluntarium in ratione voluntarii.

Deus in amore sui non habet perfectissimum voluntarium.

VI. Quod est magis necessario voluntarium, non est magis voluntarium.

VII. Perfectissimum voluntarium materialiter est voluntarium necessarium, perfectissimum formaliter est voluntarium liberum.

I. Quid nomine voluntarii indirecti intelligatur.

II. Status quæstioni proponitur.

Supponitur non esse obligationem effectum illum impediendi.

Quæri potest de voluntario specificativè, aut reduplicativè sumpto.

Aliud est esse perfectiorem actum, aliud perfectius voluntarium.

Dispositio naturalis est perfectior descriptione supernaturali.

Voluntarium liberum in ratione voluntarii videtur perfectius, quam voluntarium necessarium.

Maximè propriè voluntarium est, quod maxime opponitur violento, & modo operandi inanimatarum.

Per libertatem magis propriè operatur voluntarium ut voluntas.

Non quòd perfectior est cognitio, sed

Sanctus Ambrosius, si non pavisti occidisti. de quo alibi.

III. Primò itaque si ita proponatur quaestio ut is subvenire omittat ex intentione lapsus, vel mortis, tunc etiam si nullum sit præceptum, adhuc effectus inde secutus erit illi moraliter saltem voluntarius, tunc enim censetur aliquid moraliter voluntarium, quando facienti imputari potest in ordine ad laudem, aut vituperium, quod in his & similibus casibus fieri passim ab omnibus solet; cuncti enim ei vertunt vitio si ex huiusmodi intentione subvenire omittat.

IV. Si verò effectus hoc modo prævisus sequatur ad omissionem, & nec sit de eâ re præceptum, nec intendatur, probabilius videtur non esse voluntarium: ita S. Thomas citatus, Cajetanus & Thomistæ communiter, Vasquez Disp. illâ 24. & alii, licet contrarium affirmet Salas d. 1. sect. 4. num. 43. & alii nonnulli. Ratio est, quia hic effectus non est absolute à voluntate, vel physice, vel in morali hominum aestimatione: non physice, ut constat, cum is physice nullo modo ad lapsum illum concurrat, utpote qui, ut suppono, adæquatè sit physice aliunde. Nec etiam est à voluntate moraliter; tunc enim solum in morali aestimatione ei imputatur ad culpam, quando est obligatio: siquidem Angelus posset eundem effectum impedire, & tamen ei non imputatur. Imò & ipsi Deo peccata, quæ impedire posset non impediendo, peccata illa essent voluntaria. Hic ergo solum est effectus permissus, & consequenter non propriè voluntarius, sed ad summum numerandus inter voluntaria impropria, & indirecta.

V. Dices: æquè hæc sunt voluntaria sine præcepto, ac cum illo, præceptum enim non facit, sed supponit libertatem, sicut non facit, sed supponit libertatem. Respondeo supponere quidem libertatem in actu positivo omissionis, & consequenter illud voluntarium in volitione omittendi repertum, vel etiam in purâ omissione, quam habere in se rationem voluntarii, ostendi in libris de Animâ, Disp. 26. sect. 3. num. 6. Hinc tamen, nil contra nos, qui solum negamus effectum esse voluntarium secluso præcepto, non omissionem succurrendi. Dicimus itaque effectum illumposito præcepto, non esse magis physice voluntarium, quam erat ante, esse tamen moraliter, in quantum scilicet jam imputari potest ad culpam cum ante præceptum non posset.

VI. Dices secundò: illud esse voluntarium quod in potestate alicujus est, ut fiat, vel non fiat, sed ita se habet lapsus ille in præsentem, ergo. Distinguo majorem; est voluntarium in potentiâ, concedo majorem; voluntarium actu nego, ad hoc enim requiritur concursus aliquo modo positivus, non merè permissivus, sicut est in huiusmodi omissione: sic enim ad summum effectus est voluntariè permissus, non tamen voluntarius.

SECTIO SEXTA.

An effectus secutus ad causam positivam voluntariè datam sit voluntarius: ubi etiam de omissione.

I. Dicitur aliquibus hunc effectum esse voluntarium, alii negant. DIVISI hac in parte sunt Theologi, affirmantibus aliis, aliis negantibus. Prima itaque sententia asserit huiusmodi effectum fore voluntarium, quamvis non culpabilem: ita Vasquez disp. 24.

cap. 3. num. 9. Salas disp. 1. sect. 4. num. 167. idemque tenere videtur Suarez 1. 2. disp. 4. & alii. Secunda sententia docet huiusmodi effectum, non esse voluntarium, nisi adsit obligatio non dandi causam. Quò clariùs procedamus

Supponendum, ut istiusmodi effectus sit voluntarius, requiri ut sit prævisus, idque sive à causâ necessariâ effectus procedat, sive à liberâ: sicut enim ut Sectione primâ diximus, ad hoc ut res aliqua sit perfectè voluntaria, necessarium est ut plene cognoscatur, & quò perfectiùs cognoscitur, eò magis est voluntaria; ita ubi nulla cognitio, nullum voluntarium. Unde qui sagittam, vel in incertum jacit, vel ad metam emittit, invincibiliter ignorans illic latere hominem, quantumvis hominem illic præter opinionem latentem interficiat, mors tamen ejus non est sagittam emittenti voluntaria, utpote nullo modo prævisa. Quare non quisquis est rei alicujus causa, sequitur rem illam ei esse voluntariam, cum voluntarium, ut diximus, essentialiter supponat cognitionem.

Dico itaque primò, effectum etiam positivum, & prævisum secutum ad causam positivam voluntariè datam, seclusâ intentione & præcepto, non esse voluntarium, nec nisi sit obligatio non ponendi causam. Ratio est: ut namque aliquid sit voluntarium, non sufficit quòd quocumque modo sit à voluntate, etiam per actionem positivam, & cognoscatur, sed esse debet ex cognitione per se in effectum illum influente; at in hoc casu cognitio effectus non omnino in illum influit, effectus etenim, quantumcumque prævisus, si non intendatur, non procedit ex illâ cognitione; non enim magis sequitur, quam si non prævideretur, imò aliquando minus, cum subinde ex hac prævisione retardetur nonnihil operans à causâ illâ ponenda, minusque libenter eam ponat, quòd effectum illum inde secuturum animadvertat. Quare ut aliquid sit voluntarium non sufficit quod prævideatur, sed ut cognitio illa sit aliquo modo influens, non merè concomitans: & idem est de actu bono in ordine ad laudem.

Aliud est si sit præceptum, seu obligatio talem causam non ponendi, tunc namque redditur effectus ex illa causa secutus voluntarius moraliter, seu ita, ut imputari possit ad culpam, ut latius dictum est sectione præcedente. At verò quoad physicum influxum eodem modo se gerit voluntas circa effectum illum secutum, ac si omnino non prævideretur: cum ergo nullo modo immutetur per cognitionem modus operandi voluntatis circa illum effectum, perinde se habet in ratione voluntarii circa eum voluntas, ac si cognitio illa hic & nunc non adesset, sed effectus planè ignoraretur.

Hinc insertur diversorum in particulari casuum, qui hic à nonnullis recenserentur solent, resolutio, & à Theologiae moralis scriptoribus latè discutuntur: existimo tamen eos omnes ex jactis jam fundamentis facillè solvi posse, quorum proinde relatione in præsentem superfedeo. Videatur Sanchez, Layman, Bonacina, Filiucius, & alii.

Quoad secundum in titulo propositum, dico secundò, omissionem externam, si sequatur ad aliam actionem positivam, eodem modo non esse voluntariam, eadem quippe rationes de eâ urgent, ac de aliis, & à fortiori, si secludatur præceptum & intentio. Unde si quis exempli gratiâ studeat, vel aliquid agat die qua non est obligatio audiendi Sacrum, etiam si advertat inde secuturam omissionem Sacri, hæc tamen omisio non est ei voluntaria, sed voluntariè tantum permissa. Secus est si sit præceptum

II. Si hic effectus sit voluntarius, debet esse prævisus. Qui involuntarius est, non est voluntarius.

III. Effectus positivus non influit in effectum, sed operans ab illo ponendi seque retardat. Cognitio hæc non influit in effectum, sed operans ab illo ponendi seque retardat.

IV. Si sit præceptum, aut obligatio non ponendi causam, effectus est voluntarius moraliter.

V. Reliqua ad rerum moralium scriptores pertinet.

VI. Quod de effectibus positivis dicimus, dicendum de omissione externâ ad actionem positivam sequentem.